

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ๒) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ๔) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักพุทธวิธี ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Taro Yamane, ๑๙๖๗) ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน ๓๗๘ ตัวอย่าง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Anova) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ในส่วนของข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) สาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๒๓ มีอายุระหว่าง ๓๖ – ๕๐ ปี จำนวน ๒๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๙๗ มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่าจำนวน ๑๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔๘ และมีอาชีพทำนา/ทำไร่/เลี้ยงสัตว์จำนวน ๒๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๗๖

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความขัดแย้งของประชาชนต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความขัดแย้งต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้ง ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยความขัดแย้งด้านโครงสร้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ ความขัดแย้งด้านความเชื่อ/ค่านิยม ความขัดแย้งด้านข้อมูล/การสื่อสาร ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ ตามลำดับ

๑) ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความขัดแย้งต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้ง ด้านความสัมพันธ์ โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๒.๗๙$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = ๓.๑๒$) ในข้อที่ว่า ผู้นำในชุมชนของท่านมีการปฏิบัติร่วมกันเป็นทีม ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = ๒.๔๓$) ในข้อที่ว่า ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนกับท่านมีความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

๒) ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความขัดแย้งต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้ง ด้านผลประโยชน์ โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๒.๙๗$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = ๓.๑๐$) ในข้อที่ว่า ผู้นำชุมชนของท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้ท่านมีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = ๒.๘๐$) ในข้อที่ว่า ผู้นำชุมชนของท่านเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายในเรื่องเกี่ยวกับงานระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชน

๓) ความขัดแย้งด้านความเชื่อ/ค่านิยม พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความขัดแย้งต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้ง ด้านความเชื่อ/ค่านิยม โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๒.๘๘$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = ๓.๐๒$) ในข้อที่ว่า ผู้นำชุมชนควรพิจารณาผลงานในการทำงานของท่านมากกว่าการควบคุมตรวจสอบการทำงานอย่างใกล้ชิด ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = ๒.๗๙$) ในข้อที่ว่า ผู้นำชุมชนของท่านมีค่านิยมในความรักและห่วงหาอาทรของชุมชนของท่าน

๔) ความขัดแย้งด้านข้อมูล/การสื่อสาร พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความขัดแย้งต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้ง ด้านข้อมูล/การสื่อสาร โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๒.๘๘$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = ๓.๑๑$) ในข้อที่ว่า ผู้นำชุมชนของท่านมีการชี้แจงข้อมูลข่าวสารสำคัญให้ท่านทราบ ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = ๒.๗๕$) ในข้อที่ว่า การบริหารงานของผู้นำชุมชนจำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารกับประชาชน

๕) ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความขัดแย้งต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้ง ด้านโครงสร้าง ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๐๒$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = ๓.๔๐$) ในข้อที่ว่า

ผู้นำชุมชนของท่านมีการกระจายอำนาจการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = ๒.๖๕$) ในข้อที่ว่า ผู้นำชุมชนมีการแบ่งเป็นตำบลและหมู่บ้านเพื่อให้มีการบริหารงานอย่างทั่วถึง

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน การทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตามการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ผู้นำชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ผู้นำชุมชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

จากการรวบรวมข้อมูลปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

๑) ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์

ปัญหา คือ

ประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ในด้านความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ เกี่ยวกับประชาชนมีทัศนคติที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมต้องการเอาชนะ ไม่ให้ความร่วมมือกับฝ่ายตรงข้าม มากที่สุด จำนวน ๓๕ คน รองลงมาเป็นไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยึดตนเองเป็นใหญ่ จำนวน ๒๕ คน และน้อยที่สุดเป็นปัญหาเกี่ยวกับไม่ให้เกียรติกัน ไม่มีความจริงใจต่อกัน ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน จำนวน ๑๖ คน

ข้อเสนอแนะ

ประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ในด้านความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ เกี่ยวกับผู้นำควรให้คำแนะนำที่ถูกต้องในการปรับทัศนคติ ให้ประชาชนลดทิวทัศน์ของตนเองและหันหน้าพูดคุยปรึกษากัน มากที่สุด จำนวน ๓๓ คน รองลงมาเป็น จัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในชุมชน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ชี้แจงเหตุผลตลอดจนการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจำนวน ๒๖ คน และน้อยที่สุดเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ มีสัจจะ รักษาคำพูด พูดจริง ทำจริง และมีความจริงใจ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน จำนวน ๕ คน

๒) ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์

ปัญหา คือ

ประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ในด้านความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ เกี่ยวกับโครงการกู้เงินหมู่บ้านเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งเพราะเกิดการกู้เงินซ้ำซ้อน ผู้กู้ไม่ชำระเงินกู้คืน มากที่สุด จำนวน ๒๗ คน รองลงมาเป็น ไม่เคารพมติของส่วนรวม ยึดประโยชน์ส่วนตนเป็นใหญ่ จำนวน ๑๘ คน และน้อยที่สุดเป็นปัญหาเกี่ยวกับการขยายฐานอำนาจเพื่อผลประโยชน์ จำนวน ๘ คน

ข้อเสนอแนะ

ประชาชนตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ในด้านความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ เกี่ยวกับผู้นำชุมชนและกรรมการหมู่บ้านควรออกกฎระเบียบข้อบังคับว่า ถ้าผู้ใดยังมีหนี้สินติดค้างไม่ยอมชำระในกลุ่มอื่นๆ ของชุมชน จะไม่ให้ยืมเงินทุนของหมู่บ้านอีก มากที่สุด จำนวน ๒๕ คน รองลงมาเป็นควรจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์และแบ่งให้เท่าเทียมกัน จำนวน ๑๔ คน และน้อยที่สุดเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ผู้นำควรให้คำแนะนำและสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบแก่ประชาชน เพราะทุกคนมีความรู้ไม่เท่ากัน จำนวน ๕ คน

๓) ความขัดแย้งด้านความเชื่อ/ค่านิยม

ปัญหา คือ

ประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ในด้านความขัดแย้งด้านความเชื่อ/ค่านิยม เกี่ยวกับมีความแตกต่างด้านสภาวะแวดล้อมการดำเนินชีวิตและค่านิยม ส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่างกัน มากที่สุด จำนวน ๒๓ คน รองลงมาเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ขาดความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณี จำนวน ๑๒ คน และน้อยที่สุดเป็นปัญหาเกี่ยวกับ ผู้นำบางคนยึดเอาอัตลักษณ์ของตนเองเป็นที่ตั้งจำนวน ๖ คน

ข้อเสนอแนะ

ประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ในด้านความขัดแย้งด้านความเชื่อ/ค่านิยม เกี่ยวกับจัดกิจกรรมที่ประสานความสัมพันธ์ในค่านิยม ความเชื่อ ให้ประชาชนมีความเข้าใจกันมากขึ้น มากที่สุด จำนวน ๑๙ คน รองลงมาเป็นควรจัดกิจกรรมด้านการสืบสานประเพณี วัฒนธรรม และรักษาประวัติศาสตร์โดยการให้ความรู้เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจในวิถีของแต่ละชุมชน จำนวน ๑๗ คน และน้อยที่สุดเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจัดฝึกอบรมให้ผู้นำชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับหลักการเป็นผู้นำที่ดี จำนวน ๘ คน

๔) ความขัดแย้งด้านข้อมูล/การสื่อสาร

ปัญหา คือ

ประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ในด้านความขัดแย้งด้านข้อมูล/การสื่อสาร เกี่ยวกับระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีความแตกต่างกันมากที่สุด จำนวน ๓๑ คน รองลงมาเป็นการสร้างข้อมูลที่เป็นเท็จ ส่งผลให้ประชาชนได้รับข่าวสารที่ผิดๆ สร้างความโกรธเกลียดซึ่งให้เกิดขึ้นแก่สังคมส่วนรวม จำนวน ๒๒ คน และน้อยที่สุดเป็นปัญหาเกี่ยวกับ ข่าวสารไม่มีประโยชน์ จำนวน ๔ คน

ข้อเสนอแนะ

ประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ในด้านความขัดแย้งด้านข้อมูล/การสื่อสาร เกี่ยวกับผู้นำชุมชนควรใช้วิธีการพบปะพูดคุยปรึกษาหารือสอบถามความเห็นและใช้เวทีการประชุมในการให้ข้อมูลและสื่อสาร เพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน ตัดสินใจและร่วมกันปฏิบัติ รวมถึงการประชุมใหญ่ ประชุมประจำเดือนแจ้งข้อมูลข่าวสารของทางการให้ประชาชนได้รับทราบ ใครมีปัญหาสงสัยให้มีการซักถาม ตอบข้อชี้แจง ทำความเข้าใจกันในที่ประชุมในเวที มากที่สุด จำนวน ๒๖ คน รองลงมาเป็นการควรกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารที่ได้รับให้ละเอียดก่อนการส่งสารออกไป จำนวน ๑๐ คน และน้อยที่สุดเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนและเชิญชวนในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๓ คน

๕) ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง

ปัญหา คือ

ประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ในด้านความขัดแย้งด้านโครงสร้าง เกี่ยวกับ การต่อสู้ของกลุ่มอำนาจเก่ากับกลุ่มอำนาจใหม่ ในการแย่งชิงอำนาจ ชิงมวลชน การปลุกกระตมให้เกิดความโกรธเกลียดฝ่ายตรงข้าม จนมองฝ่ายตรงข้ามกลายเป็นศัตรู มากที่สุด จำนวน ๒๒ คน รองลงมาเป็นการกระจายอำนาจในการบริหารไม่ทั่วถึง ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ จำนวน ๑๙ คน และน้อยที่สุดเป็นปัญหาเกี่ยวกับความคลุมเครือของบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบจำนวน ๓ คน

ข้อเสนอแนะ

ประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ในด้านความขัดแย้งด้านโครงสร้าง เกี่ยวกับ ผู้นำต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม ต้องมีใจเป็นกลาง มีความยุติธรรม เสมอภาค ไม่เลือกข้าง ใช้กติกาที่เป็นธรรมกับทุกฝ่าย ไม่เอื้อประโยชน์ให้กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มากที่สุด จำนวน ๒๕ คน รองลงมาเป็นการปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายอย่างเคร่งครัด และอยู่เหนืออำนาจของการแทรกแซงทางการเมือง จำนวน ๑๘ คน และน้อยที่สุดเป็นปัญหาเกี่ยวกับ นำกรอบกติกาซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในชุมชน ใช้ในการตัดสินใจเพื่อหาข้อยุติของเหตุการณ์ความขัดแย้ง จำนวน ๙ คน

๕.๑.๕ แนวทางในการส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักพุทธวิธี

จากการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้กล่าวถึง แนวทางในการส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้ง ในประเด็นคำถามซึ่งประกอบด้วย

๑) ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์นั้น ควรส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนให้เป็นผู้มีจิตใจที่ดีงามเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะบทบาทของผู้นำมีความสำคัญยิ่งต่อความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ ดังนั้น ผู้นำควรให้คำแนะนำที่ถูกต้องในการปรับทัศนคติ ให้ประชาชนลดทิฐิของตนเองและหันหน้าพูดคุยปรึกษากัน หรือผู้นำชุมชนควรใช้วิธีการในการป้องกันการเกิดความขัดแย้งในชุมชนโดยวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้อาวุโส เครือญาติกับสมาชิกในชุมชน

๒) ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์นั้น ควรส่งเสริมผู้นำชุมชนและกรรมการหมู่บ้านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และควรออกกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อใช้สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขของการแย่งชิงทรัพยากร ทั้งนี้ ผู้นำชุมชนต้องจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์และแบ่งเท่าเทียมกัน ผู้นำต้องมีความยุติธรรมและเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่

๓) ความขัดแย้งด้านความเชื่อ/ค่านิยม พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ความขัดแย้งด้านความเชื่อ/ค่านิยมนั้น ต้องส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชน ด้านการนำหลักธรรมจากพุทธศาสนาใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อประสานความสัมพันธ์ในค่านิยม ความเชื่อ ให้ประชาชนมีความเข้าใจกันมากขึ้นได้ ดังนั้น ผู้นำชุมชนควรจัดกิจกรรมด้านการสืบสานประเพณี วัฒนธรรม และรักษาประวัติศาสตร์โดยการให้ความรู้เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจในวิถีของแต่ละชุมชน

๔) ความขัดแย้งด้านข้อมูล/การสื่อสาร พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ความขัดแย้งด้านข้อมูล/การสื่อสารนั้น ต้องส่งเสริมบทบาทของผู้นำด้านการบริหารงาน เพราะผู้นำชุมชนจำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารกับประชาชนให้เข้าใจ ดังนั้น ผู้นำชุมชนต้องมีการชี้แจงข้อมูลข่าวสารสำคัญให้ประชาชนทราบ และข้อมูลหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับผู้นำชุมชนเองจำเป็นต้องให้ประชาชนทุกคนรับทราบด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การส่งสารถึงประชาชนจำเป็นต้องมีอุปกรณ์สำหรับการส่งสาร ดังนั้น การเตรียมความพร้อมด้านการสื่อสารควรครอบคลุม วัสดุและทั่วถึงทุกจุด ประชาชนทุกคนทุกครัวเรือนต้องมีความเข้าใจไปในแนวทางเดียวกัน การจัดการประชุมในการถาม-ตอบ ปัญหาต่างๆ หรือการใช้เครื่องกระจายเสียง ก็จัดเป็นกระบวนการที่ผู้นำชุมชนควรปฏิบัติ ขณะเดียวกันการสื่อสารไม่ใช่เพียงเฉพาะแต่จากผู้นำชุมชน ส่งไปยังประชาชนเท่านั้น ประชาชนเองต้องมีโอกาสและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือเพื่อการพัฒนาชุมชนร่วมกันได้

๕) ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ความขัดแย้งด้านโครงสร้างนั้น ต้องส่งเสริมบทบาทของผู้นำให้มีใจเป็นกลาง มีความยุติธรรม เสมอภาค ไม่เลือกข้าง ใช้กติกาที่เป็นธรรมกับทุกฝ่าย ไม่เอื้อประโยชน์ให้กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายอย่างเคร่งครัด และอยู่เหนืออำนาจของการแทรกแซงทางการเมือง ขณะเดียวกันต้องจัดระบบการบริหารจัดการให้ทั่วถึงด้วยการกระจายอำนาจการบริหาร แบ่งภารกิจ อำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนสร้างความไว้วางใจต่อกันและลดเงื่อนไขของฝ่ายต่างๆ โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นนำกรอบกติกาซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในชุมชน ใช้ในการตัดสินเพื่อหาข้อยุติของเหตุการณ์ความขัดแย้ง

๖) ด้านทาน พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านทานนั้น ชุมชนควรมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการบริจาคทานให้แก่ผู้ที่ด้อยกว่า เสียสละเวลาของตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จะทำให้สังคมในชุมชนเป็นสังคมที่สงบสุข ไม่มีความขัดแย้ง

๗) ด้านปียวาจา พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านปียวาจานั้น ผู้นำชุมชนควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนโยน และอ่อนน้อมต่อประชาชน ให้ประชาชนเกิดความประทับใจ มีความสนิทชิดเชื้อและไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชนยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้นำชุมชนควรยึดหลักเกณฑ์ ๔ ประการ ในการประพฤติปฏิบัติ คือ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ และเว้นจากการพูดเพื่อเจ้า คือต้องพูดหรือเจรจาด้วยไมตรีและมีความปรารถนาดีต่อกัน หากบุคคลปฏิบัติได้ดังนี้แล้ว ย่อมมีผู้บูชาในท่ามกลางชุมชน

๘) ด้านอัตถจริยา พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านอัตถจริยานั้น ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมโดยมุ่งเน้นการประพฤติที่เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ทั้งด้านประชาชน และเพื่อนร่วมงานในองค์กร ซึ่งการกระทำอย่างนี้จะทำให้เกิดความประทับใจ เพราะแสดงถึงความมีน้ำใจต่อกัน เมื่อถึงคราวที่ต้องทำประโยชน์ตนที่ต้องใช้คนช่วยเป็นจำนวนมาก ก็สามารถที่จะขอกำลังความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานและประชาชน

๙) ด้านสมานัตตตา พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านสมานัตตตานี้ ควรส่งเสริมให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติด้วยการยึดกรอบของกฎหมาย ให้ความเคารพ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน รู้จักการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงเหมาะสมแก่ฐานะตน ผู้นำชุมชนควรปฏิบัติต่อประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ยึดหลักระเบียบวินัยและคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ถ้าชุมชนใดที่ปฏิบัติแบบนี้เสมอต้นเสมอปลาย ย่อมจะนำความสุข ความสงบ ความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ชุมชน

๕.๒ อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ ความขัดแย้งด้านความเชื่อ/ค่านิยม ความขัดแย้งด้านข้อมูล/การสื่อสาร ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดตามการอภิปรายผลดังนี้

๑) จากการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ในเรื่อง ผู้นำในชุมชนของท่านมีการปฏิบัติร่วมกันเป็นทีม ($\bar{x} = 3.12$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์เกิดจากการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นทีม เพราะการปฏิบัติงานเป็นทีมจะไม่สำเร็จได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ดังนั้น ผู้นำชุมชนต้องเป็นผู้มีจิตใจที่ดีงามเป็นแบบอย่างที่ดี และผู้นำควรให้คำแนะนำที่ถูกต้องในการปรับทัศนคติ ให้ประชาชนลดทิวทัศน์ของตนเองและหันหน้าพูดคุยปรึกษากัน และสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของถนอม อัดตโน และพระมหาปณิธาน เป็งอิน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารความขัดแย้งของผู้นำชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านแหลมมะขบ” ผลการวิจัยพบว่า การแก้ปัญหาของผู้นำชุมชนได้ใช้แนวทางการบริหารแก้ปัญหา ๕ วิธี ที่สอดคล้องกับแนวคิดของโฮวาทและลอนดอน (Howat and London) ดังนี้ ๑) วิธีเผชิญหน้า ๒) วิธีหลีกเลี่ยง ๓) วิธีบังคับ ๔) วิธีไกล่เกลี่ย ๕) วิธีประนีประนอม ผลของการบริหารความขัดแย้งในชุมชนบ้านแหลมมะขบทำให้ความขัดแย้งได้รับการแก้ไข และมีแนวโน้มดีขึ้น มีการพูดคุยในจุดมุ่งหมายเดียวกันมากขึ้น มีการแสดงความคิดเห็นและทำงานร่วมกันมากขึ้น ผู้นำชุมชน มีการตื่นตัวและได้รับการยอมรับมากขึ้น^๑ ขณะเดียวกัน การทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อให้เกิดผลสำเร็จของงานนั้น ได้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัย รำพัน แดงกาศ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลัก ในด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับสูงที่สุด^๒ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าหน่วยงานใด ควรสนับสนุนการทำงานที่เป็นทีม เพราะความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันจะสามารถช่วยฟันฝ่าอุปสรรคทั้งปวงที่เกิดขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของหลักพฤติกรรมที่ใช้ในการจัดการความขัดแย้งนั้น ผู้นำชุมชนควรใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านอรรถจริยา ในการส่งเสริมบทบาทของผู้นำในการจัดการความขัดแย้งทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานโดยมุ่งเน้นการประพาสติที่เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ไม่กระทบต่อสิทธิผู้อื่นจะนำมาซึ่งความสัมพันธ์อันดีที่เกิดขึ้นในชุมชน

๒) จากการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ในเรื่อง ผู้นำชุมชนของท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้ท่านมีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.10$) และผู้นำชุมชนของท่านจัดให้ท่านได้รับการอบรมในระดับที่เหมาะสม ($\bar{x} = 3.07$) แสดงให้เห็นว่า

^๑ ถนอม อัดตโน และพระมหาปณิธาน เป็งอิน, “การบริหารความขัดแย้งของผู้นำชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านแหลมมะขบ”, การค้นคว้าอิสระ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร), ๒๕๕๑.

^๒ รำพัน แดงกาศ, “ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน”, การค้นคว้าอิสระ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๖.

ความรู้ทางการศึกษา และทักษะด้านการปฏิบัติ รวมถึงการดำเนินงานต่างๆ มีผลต่อความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ ดังนั้น ผู้นำชุมชนต้องมีกระบวนการในการขับเคลื่อนระบบของการดำเนินงานในองค์กร ส่งเสริมให้ประชาชนและผู้ได้บังคับบัญชาในหน่วยงานได้รับการอบรม และศึกษาในระดับที่สูงขึ้น อย่างเท่าเทียม เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านั้น ได้นำความรู้ความสามารถกลับมาพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ให้เจริญก้าวหน้า ชุมชนเกิดความสงบสุข และช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **นุชนารถ วดีศิริศักดิ์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมินสมรรถนะของบัณฑิต คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ควรจัดให้มีการอบรมในเรื่องที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เทคนิคและวิทยาการใหม่ๆ และเพิ่มเติมความรู้ด้านอื่นที่ไม่ใช่ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ แต่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ อีกทั้งควรเสริมสร้างและปลูกฝังด้านคุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้บัณฑิตมีสมรรถนะในทุกๆ ด้าน ที่สอดคล้องตรงตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งจะถือได้ว่าคณะฯ ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกไปรับใช้สังคม^๓

ด้านความโปร่งใสของการใช้งบประมาณนั้น ผู้นำชุมชนต้องชี้แจงงบประมาณด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ให้ประชาชนได้รับรู้ ส่วนปัญหาที่ไม่สามารถหาทางออกได้ ควรให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข

ในส่วนของหลักพุทธวิธีที่ใช้ในการจัดการความขัดแย้งนั้น ผู้นำชุมชนควรใช้หลักสังคหัตถ์ ๔ ด้านทาน ในการส่งเสริมบทบาทของผู้นำในการจัดการความขัดแย้ง เพราะจะเป็นการแบ่งปันช่วยเหลือกันตลอดถึงการให้ความรู้ด้านศิลปวิทยา สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **พระเดชฯ กิตติโก (โชติธรรม)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหัตถ์ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนธรรมภิรักษ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหัตถ์ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนธรรมภิรักษ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ด้านทาน คือ ผู้บริหารควรมีการให้การส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรได้พัฒนาการเรียนการสอน โดยการสร้างเครื่องมือ และสื่อการสอน^๔

๓) จากการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งด้านความเชื่อ/ค่านิยม ในเรื่อง ผู้นำชุมชนควรพิจารณาผลงานในการทำงานของท่านมากกว่าการควบคุมตรวจสอบการทำงานอย่างใกล้ชิด ($\bar{x} = 3.02$) และการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชนควรทำเพื่อเป็นการช่วยเหลือและเพื่อให้งานสำเร็จไปด้วยดี ($\bar{x} = 2.97$) แสดงให้เห็นว่า ทศนคติส่วนบุคคลของผู้นำด้านการจับผิด และไม่ได้เป็นไปเพื่อความสำเร็จของงานนั้น ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งด้านความเชื่อ/ค่านิยม ผู้นำชุมชนหากประพฤติปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบกพร่อง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ยึดตนเองเป็นที่ตั้งแล้ว ย่อมนำปัญหามาสู่ประชาชน และประชาชนจะขาดความเชื่อถือ ขาดความไว้วางใจในผู้นำ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของเวเบอร์ (Max Weber)

^๓ นุชนารถ วดีศิริศักดิ์, “การประเมินสมรรถนะของบัณฑิต คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้”, การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๑.

^๔ พระเดชฯ กิตติโก (โชติธรรม), “การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหัตถ์ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนธรรมภิรักษ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

ที่กล่าวไว้ว่า การใช้อำนาจจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของความสามารถที่จะควบคุมการออกกฎระเบียบ ซึ่งจะพิทักษ์ผลประโยชน์ของตน ความสามารถที่จะควบคุมการลงโทษ และใช้การควบคุมนี้พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนความสามารถที่จะควบคุมเครื่องมือที่จะเผยแพร่อุดมการณ์และการสื่อสารทั้งหลาย โดยเผยแพร่กฎข้อบังคับทั้งหลายโดยให้เห็นว่าเป็นของดีและถูกต้องเปลี่ยนความสนใจของประชาชน โดยอ้างอุดมการณ์ และทำให้เชื่อว่าความสนใจของประชาชนสอดคล้องกับของผู้นำ กระตุ้นให้ประชาชนอาสาสมัครที่จะเชื่อฟังกฎหรือระเบียบต่างๆ^๕ ดังนั้น ผู้นำควรเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนเป็นคนดี สร้างน้ำใจในการทำงาน ตระหนักในการนำความคิดและการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของพิชญา สุกใส ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ผู้นำกับการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๓” พบว่าลักษณะของผู้หน้าที่เหมาะสมในการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบัน คือ ต้องกล้าตัดสินใจ และต้องมีคุณธรรม

แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้นำในการจัดการความขัดแย้งด้านความเชื่อ/ค่านิยม ควรใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านสมานัตตตา มาใช้ในการส่งเสริมบทบาทของผู้นำในการจัดการความขัดแย้ง ผู้นำควรประพฤติปฏิบัติตนตนเสมอต้นเสมอปลาย อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ไม่ดูหมิ่น ไม่ถือตนเป็นใหญ่ และให้รู้จักการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงเหมาะสมแก่ฐานะตน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของนิภาพร เหล่าพรมมา ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” พบว่า แนวทางการบริหารบุคลากรทางการศึกษาด้านสมานัตตตา ผู้บริหารควรมีการประสานงานกับบุคลากร ด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความเป็นภาวะผู้นำ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอต้นเสมอปลาย^๖

๔) จากการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งด้านข้อมูล/การสื่อสารในเรื่อง ผู้นำชุมชนของท่านมีการชี้แจงข้อมูลข่าวสารสำคัญให้ท่านทราบ ($\bar{x} = ๓.๑๑$) และข้อมูลหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับผู้นำชุมชนจำเป็นจะต้องให้ประชาชนทุกคนรับทราบ ($\bar{x} = ๒.๙๓$) แสดงให้เห็นว่าผู้นำชุมชนต้องมีการชี้แจงข้อมูลข่าวสารสำคัญให้ประชาชนทราบ และข้อมูลหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับผู้นำชุมชนเองจำเป็นจะต้องให้ประชาชนทุกคนรับทราบด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ ข้อมูล/การสื่อสารที่ถูกต้อง ผ่านการกลั่นกรองก่อนสื่อออกไปสู่ประชาชน ประชาชนรับรู้และเกิดความเข้าใจสารที่สื่อจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของพิชญา สุกใส ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ผู้นำกับการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๗ – ๒๕๕๓” ผลการวิจัยพบว่าแนวทางในการดำเนินนโยบายและการให้ความร่วมมือแก้ไขปัญหาที่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

^๕ เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์, **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓), หน้า ๔๐.

^๖ นิภาพร เหล่าพรมมา, “การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

ทางการเมืองในปัจจุบันควรกำหนดนโยบายการจัดการความขัดแย้ง โดยมีการสื่อสารจากภาครัฐสู่ประชาชนและเปิดพื้นที่สาธารณะเพื่อจัดการความขัดแย้งทางการเมือง^๗

ส่วนแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้นำในการจัดการความขัดแย้งนั้น ควรใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านปิยวาจา มาใช้ในการส่งเสริมบทบาทของผู้นำในการจัดการความขัดแย้ง เพราะการสื่อสารกับประชาชนจำเป็นต้องใช้วาจาที่ดูดีมีน้ำใจ วาจาที่ซาบซึ้งใจ กล่าวด้วยถ้อยคำสุภาพ ไพเราะ จึงจะสร้างศรัทธาแก่ผู้นำชุมชนและความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารได้ ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดของ**วิศิษฐ์ วังวิญญู** ที่กล่าวถึงลักษณะของผู้นำที่ดีไว้ว่า ผู้นำที่ดีต้องมีบุคลิกภาพดี พูดจาดี พูดให้ได้จังหวะ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจและสามารถติดตามฟังจนจบ พูดจูงใจหรือชักชวน โน้มน้าว ให้คนฟังเชื่อถือคล้อยตาม^๘

๕) จากการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งด้านโครงสร้าง ในเรื่องผู้นำชุมชนของท่านมีการกระจายอำนาจการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ($\bar{x} = ๓.๔๐$) และท่านเข้าใจโครงสร้างการบริหารของท่านมากน้อยเพียงใด ($\bar{x} = ๓.๒๒$) แสดงให้เห็นว่า การบริหารงานที่ไม่มีการกระจายอำนาจ ผู้นำห้วงอำนาจของตนเอง จะทำให้ประชาชนขาดความเข้าใจในโครงสร้างขององค์กรปกครอง และความไม่ชัดเจนในระเบียบ บทบาท อำนาจ หน้าที่ของแต่ละฝ่าย ย่อมนำมาซึ่งความขัดแย้งด้านโครงสร้าง สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **พรรณเพ็ญ พันจักรสาย** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการความขัดแย้งระหว่าง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัย พบว่า ความขัดแย้งเกิดจากสาเหตุหลัก ๓ ประการ คือ ๑) ความไม่ชัดเจนในระเบียบ กฎหมาย โดยเฉพาะบทบาท อำนาจ หน้าที่ของแต่ละฝ่าย ๒) ปัญหาการเข้าสู่ตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓) มารยาทในการทำงาน และความขัดแย้งส่วนตัว ส่วนกระบวนการแก้ปัญหา คือ ๑) ระยะสั้น การเจรจาประนีประนอม และการใช้บทบาทภาวะผู้นำของนายอำเภอและปลัดอำเภอในการประสานงาน ๒) ระยะยาว คือ การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับบทบาท อำนาจ หน้าที่ของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน^๙

ดังนั้น ควรมุ่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่ให้แก่ผู้นำชุมชน ให้เห็นถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจการบริหารงาน ซึ่งเป็นสอดคล้องกับแนวคิดของ**กวี วงศ์พุด** ที่กล่าวถึง การรับรู้บทบาทของผู้นำชุมชนไว้ว่า ผู้นำจำเป็นต้องหมั่นสำรวจตัวเอง เพื่อให้รู้ถึงบทบาทในการจัดการความขัดแย้งของตนเอง ศึกษาเพิ่มพูนวิชาความรู้ในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นตัวชี้ถึงผลสำเร็จหรือล้มเหลวของกลุ่มที่ตั้งเป้าหมายไว้ รอบรู้เกี่ยวกับทฤษฎียุทธวิธีและกลวิธีของความเป็นผู้นำ มีความรู้ทั้งการศึกษาและความรู้ภายในกลุ่ม เป็นผู้มีความสามารถ ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และการเจรจาต่อรอง เป็นผู้ขอศึกษาเพิ่มเติม อาจจะศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่มีอยู่ หรือศึกษาหาความรู้จากบุคคลที่เชี่ยวชาญ หรือศึกษาด้วยตนเอง โดยการอ่าน การทดลอง การถาม ก็จะทำให้บุคคลนั้น

^๗ พิษณุ สุกใส, “ผู้นำกับการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๗ – ๒๕๕๓”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม : มหาวิทยาลัยรังสิต), ๒๕๕๔.

^๘ วิศิษฐ์ วังวิญญู, **สุนทรีย สันทนา**, (กรุงเทพมหานคร : สอนเงินมีมา, ๒๕๔๘), หน้า ๒๔.

^๙ พรรณเพ็ญ พันจักรสาย, “การจัดการความขัดแย้งระหว่าง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”, **การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๑.

มีความรู้ มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น^{๑๐} หากผู้นำพบปัญหาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนด้านอำนาจหน้าที่ ต้องเสนอให้ส่วนกลางพิจารณาแก้ไขกฎหมายอันเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในส่วนที่ซ้ำซ้อนกันอยู่ ให้มีการแบ่งภารกิจ อำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน และควรนำกลไกของคณะทำงานในรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านเข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวด้วย เนื่องจากผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชน

อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชนควรใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านอรรถจริยา มาใช้ในการส่งเสริมบทบาทของผู้นำในการจัดการความขัดแย้ง ดังนั้น ผู้นำควรประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ช่วยเหลือประชาชนที่มีความเดือดร้อน แบบเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถ โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ**พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)** ที่กล่าวถึงหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านอรรถจริยาว่า เป็นการประพฤติประโยชน์ทำประโยชน์แก่เขา คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์ ทำตนให้มีคุณค่าในสังคมที่ตนอยู่อาศัย เป็นคนเจริญด้วยความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม และการทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ด้วยการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่นิ่งดูดาย มีน้ำใจไม่ตรีต่อกัน บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตามสติกำลังความสามารถ^{๑๑}

๖) จากการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ**อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” บุคคลที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๑๒} แสดงให้เห็นว่า เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อบทบาทในการจัดการความขัดแย้ง ทั้งนี้ เพศชาย เป็นผู้ที่มีลักษณะบุคลิก ห้าวหาญ กล้าได้กล้าเสีย และมีความเป็นผู้นำมากกว่าเพศหญิง ซึ่งในสังคมจัดเป็นเพศที่อ่อนแอกว่าเพศชาย จึงอาจทำให้เพศชายบางกลุ่มไม่เปิดใจยอมรับการทำงานของเพศหญิง

๗) จากการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อบทบาทในการจัดการความขัดแย้ง ทั้งนี้ อาจเกิดจากผู้ที่มีวุฒิภาวะสูงกว่าจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย หรือผู้ที่มีวุฒิภาวะสูงกว่า สามารถสร้างความน่าเชื่อถือ ความศรัทธา และประชาชนให้ความเคารพ ให้เกิดขึ้นมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

๘) จากการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **พระอธิการ ปณิธิ อธิบุญญ (แก้วบุดดี)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตาม

^{๑๐} กวี วงศ์พุด, **ภาวะผู้นำ**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : ปี.เค. อินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๔๒), หน้า ๔๗.

^{๑๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๑.

^{๑๒} อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

หลักสังคหวัตถุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๓} แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อบทบาทในการจัดการความขัดแย้ง ทั้งนี้ อาจเกิดจากผู้มีการศึกษาในระดับสูง จะมีความรู้ความสามารถด้านข้อมูล วิธีการจัดการ หรือระบบการบริหารงาน จิตวิทยาที่ได้รับจากการศึกษาเล่าเรียนมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ จึงสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ดีกว่า

๙) จากการศึกษาวิจัยพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านทานนั้น ชุมชนควรมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการบริจาทานให้แก่ผู้ที่ด้อยกว่า เสียสละเวลาของตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จะทำให้สังคมในชุมชนเป็นสังคมที่สงบสุข ไม่มีความขัดแย้ง สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ**พระใบฎีกาศราวุฒิมหาลาภ (หงษ์คำ)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ การปลูกจิตสำนึกในการช่วยเหลือเอื้อเพื่อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน^{๑๔}

๑๐) จากการศึกษาวิจัยพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านปิยาวาจนั้น ผู้นำชุมชนควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนโยน ใช้วาจาที่สุภาพอ่อนน้อมต่อประชาชนให้ประชาชนเกิดความประทับใจ มีความสนิทชิดเชื้อและไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชนยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้นำชุมชนควรยึดหลักเกณฑ์ ๔ ประการ ในการประพฤติปฏิบัติ คือ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ และเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ คือต้องพูดหรือเจรจาด้วยไมตรีและมีความปรารถนาดีต่อกัน หากบุคคลปฏิบัติได้ดังนี้แล้ว ย่อมมีผู้บูชาในท่ามกลางชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ**อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนพูดจาไมไพเราะ ผลที่ได้คือประชาชนที่มารับการบริการไม่เกิดความประทับใจ แนวทางการปรับปรุงการให้บริการประชาชนของที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ คือเจ้าหน้าที่ควรพัฒนาด้านการบริการอย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ควรมีการอบรมด้านคุณธรรม

^{๑๓} พระอธิการปณิธิ อธิปัญโญ (แก้วบุตติ), “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

^{๑๔} พระใบฎีกาศราวุฒิมหาลาภ (หงษ์คำ), “การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

โดยนำหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ ๔ อันได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา คือ โอบอ้อมอารี วจีไพเราะ สงเคราะห์ประชาชน และวางตัวเหมาะสม^{๑๕}

๑๑) จากการศึกษาวิจัยพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านอตถจริยานั้น ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมโดยมุ่งเน้นการประพฤติที่เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ทั้งด้านประชาชน และเพื่อนร่วมงานในองค์กร ซึ่งการกระทำอย่างนี้จะทำให้เกิดความประทับใจ เพราะแสดงถึงความมีน้ำใจต่อกัน เมื่อถึงคราวที่ต้องทำประโยชน์ตนที่ต้องใช้คนช่วยเป็นจำนวนมาก ก็สามารถที่จะขอกำลังความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานและประชาชน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ**นิภาพร เหล่าพรมมา** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลัก สังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ด้านอตถจริยาผู้บริหารมีอคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และวางตนไม่เหมาะสมในหน้าที่การงาน แนวทางแก้ไขคือผู้บริหารควรให้ขวัญและกำลังใจต่อบุคลากร วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี สงเคราะห์ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยมิตรไมตรีที่ดี^{๑๖}

๑๒) จากการศึกษาวิจัยพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านสมานัตตตานี้ ควรส่งเสริมให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติด้วยการยึดกรอบของกฎหมาย ให้ความเคารพ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน รู้จักการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงเหมาะสมแก่ฐานะตน ผู้นำชุมชนควรปฏิบัติต่อประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ยึดหลักระเบียบวินัยและคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ถ้าชุมชนใดที่ปฏิบัติอย่างนี้เสมอต้นเสมอปลาย ย่อมจะนำความสุข ความสงบ ความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ**พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)** ที่กล่าวไว้ว่า สมานัตตตา คือ การวางตัวสม่ำเสมอ (วางตนพอดี) การเอาตัวเข้าไปเสมาน การวางตัวเป็นกลาง ร่วมทุกข์ร่วมสุขร่วมกัน การวางตัวเหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่เสมอต้นเสมอปลาย ประพฤติแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ไม่กระทำในสิ่งที่ชั่วหรือทำลายผู้อื่น^{๑๗}

^{๑๕} อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^{๑๖} นิภาพร เหล่าพรมมา, “การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลัก สังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๖.

^{๑๗} พระใบฎีกาศราวุฒิ มหาลาโภ (หงษ์คำ), “การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทางการวิจัย ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) นโยบายภาครัฐควรสนับสนุนเพิ่มเติมองค์ความรู้ในด้านการจัดการความขัดแย้งให้กับผู้นำชุมชน เพราะความขัดแย้งจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน

๒) นโยบายภาครัฐควรหนุนเสริมองค์ความรู้ในด้านหลักธรรมทางศาสนา ด้วยการจัดกิจกรรมเข้าวัดฟังธรรม

๓) นโยบายภาครัฐควรมีการจัดอบรมการพัฒนาบุคลิกภาพด้านการเป็นผู้นำให้แก่ผู้นำชุมชน

๔) นโยบายภาครัฐควรมีการเสริมสร้างปัญญาให้แก่ผู้นำชุมชนด้านการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เพื่อนำความรู้มาพัฒนาชุมชน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ผู้นำชุมชนควรต้องพัฒนาตนให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีขีดความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ในชุมชน

๒) ผู้นำชุมชนควรใช้สถาบันทางศาสนา ในการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความรู้เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) การศึกษาในครั้งนี้ ได้ศึกษาเฉพาะหลักสังคหวัตถุ ๔ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้นำในการจัดการความขัดแย้ง

๒) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการใช้หลักพุทธวิธีเพื่อจัดการความขัดแย้งของประชาชนในระดับอำเภอและจังหวัด

๓) ควรศึกษาถึงประสิทธิภาพการนำหลักพุทธวิธีด้านอื่นๆ มาใช้ เพื่อก่อให้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้หลายหลายมากยิ่งขึ้น